

Виживання: корейська формула

Лариса Наумова

«Паразити»

Режисер, сценарист Пон Джун Хо

Оператор Кун По Хон

Композитор Чон Дже Іль

У ролях: Сон Кан Хо, Чхве У Сік, Пак Со Дам,

Лі Сон Гюн, Чо Йо Чон та інші

Південна Корея, 2019

Кадри з фільму «Паразити».

Режисер Пон Джун Хо. Південна Корея, 2019.

Сюжет стрічки захоплює і не відпускає уваги аж до кінця. «Паразити» – фільм, що, здається, свідомо побудований автором на основі ейзенштейнівської теорії «монтажу атракціонів» і сконструйований філігранно, з покадровою чіткістю та лаконічністю викладу. Розвиток подій тут важко передбачити, як непросто й уявити масштаб катастрофи, що нею все завершиться.

Але фільм не є сухою математичною формулою і акробатичним жонглюванням сюжетними вивертами. Тут кожен кадр, кожна дія насичені не випадковим змістом. І рисочка за рисочкою, з подробиць, деталей, суттєвостей і важливих великих і маленьких подій вибудовується цілісна заворужлива оповідь. Тут важлива суть ховається за деталями. І, зрештою, ця оповідь відкриває численні можливості для її глибинного чи, навпаки, поверхового, легкого прочитання. Вона спонукає до роздумів і не розчарує як інтелектуалів, так і любителів провокацій і екшну.

Головні герої викликають неоднозначну, ледь не діаметральну гаму почуттів: від сміху, відрази, презирства і навіть огиди до захоплення, жалості й співчуття. То вони здаватимуться мерзеними покидьками суспільства, часом смішними й недолугими, то фантастичними супергероями (щоправда, більше негативними, ніж позитивними), тонкими психологами і маніпуляторами, то нещасними невдахами, а подекуди навіть мислителями і філософами.

Бідні – традиційно вигадливі, спритні й кмітливі. Ці навички для них радше життєва необхідність, що забезпечує виживання. Багаті тут – надзвичайно довірливі, певним чином простуваті чи то наївні.

Бідна корейська родина Кім змушена мешкати в підвалі. Батьки, ймовірно, вже втратили надію знайти гідну роботу, вони виживають від заробітку до заробітку, згортаючи, зокрема, упаковки для піци. Вони невібагливі ані в способах добування статків (яких не доводиться обирати), ані в харчуванні (задовольняючись часто невібагливою їжею, а то й голодуючи).

Колишній спортсмен і призер, батько сімейства Гі Тхек (Сон Кан Хо), здається, вже махнув рукою на таке існування і не намагається поліпшити матеріальний стан родини. Діти подорослішали, та немає жодної можливості допомогти їм влаштуватися в цьому світі: син не може вступити до університету й рік за роком провалює вступні іспити; на курси для навчання доньки немає коштів. Тож і Кі Ву (Чхве У Сік), син, і Кі Джон (Пак Со Дам), дочка Гі Тхека, змушені заробляти всіма правдивими і неправдивими способами.

Тараптом у їхньому захищеному помешканні з'являється синів товариш Мін, успішний студент, який пропонує хлопцеві на час свого іноземного стажування попрацювати замість нього в заможній родині репетитором англійської мови. Він разом із символічним каменем для споглядання, що здатен повернути статок у дім, приносить у підвальне житло Кімів надію на краще. Так молодший із Кімів потрапляє в заможний дім родини бізнесмена Пака. Його тепло і приязно приймає мадам Пак. Надалі в будинок Паків потрапляє і його сестра, яку Кі Ву рекомендує як надзвичайно досвідчену викладачку малювання, психолога й арттерапевта, що навчалася у США, Джесіку.

Можливо, цей випадок і став би щасливою нагодою для всієї родини Кім змінити своє майбутнє, та обраний ними

шлях невідворотно призводить до труднощів, і за місце в будинку Паків доводиться боротися...

Тут можна було б докладніше викласти розвиток подій, та, певно, слід від цього утриматися, адже сам режисер у зверненні перед показом стрічки просив не відкривати таємниць, аби якомога більше глядачів могли пережити перипетії сюжету разом із героями в усій гамі почуттів.

Упродовж фільму з'ясовується, що представники родини Кім не безталанні: батько насправді є чудовим професійним водієм, донька чудово вміє підробляти документи, може знаходити спільну мову зі складними непосидючими підлітками, яким є молодший нащадок Паків, і має неабиякі акторські здібності, а син – хороший викладач (і не тільки англійської) та репетитор.

Важливо також, що, незважаючи на тяжкі часи й непросте становище родини Кім, усі її члени, попри зовнішню холодність і відмежованість, дбайливо ставляться одне до одного. Вони згуртовані і працюють як велика злагоджена команда.

У фільмі головною темою стає тема жорсткої класової розшарованості. Звичайно, режисер максимально загострив цей одвічний конфлікт, що завжди існував і донині існує в людській спільноті. Показово, що цей конфлікт, перенесений у сучасне споживачке суспільство, зазнає історичних трансформацій. Тут найважливішими постають чинники зовнішнього та кар'єрного благополуччя. Про духовність та моральні якості особистості ніби зовсім і не йдеться. Зійшлися у протистоянні два протилежних світи: підземні й підвальні помешкання бідняків, а з іншого боку – помешкання багатіїв Паків – дім на горі, із численними сходами, ліфтами і підйомниками, з просторими світлими залами й кімнатами, залитими сонцем, із газоном перед будинком. Та навіть цей рай на землі, як з'ясовується, має свої моторошні секрети й таємниці, не відомі навіть для його мешканців.

Певно, окремі сюжетні ходи можуть видатися дещо надуманими, незрозумілими чи навіть дикими для іноземного глядача, та слід згадати, що Південна Корея є не тільки однією з провідних держав світу за економічними показниками, а й державою, яка межує з найбільш тоталітарною країною – Північною Кореєю. Це межування означає спільність історичної, етнічної та культурної ідентифікації, складне історичне минуле і взаємодію на різних історичних етапах співіснування цих несхожих тепер країн. Крім того, саме Південна Корея сьогодні на першому місці у світі за рівнем самогубств. До суїциду вдаються представники різних вікових категорій, зокрема й популярні особистості: президент, мільйонер, відома телеведуча, попзірки, професійні бейсболісти і футболісти. Аналіз причин призвів до висновків, що основною проблемою є безробіття, а також пожертва життям людей похилого віку задля допомоги молоді (адже тут досі за традицією про літніх батьків мають піклуватися діти, й батьки вкорочують собі віку, аби не бути тягарем у сучасній конкурентній економіці).

Усі ці політичні та соціальні аспекти прямо не порушу-

ються у стрічці, та все ж існують як загальнокультурне тло оповіді. Й уважного глядача спровокують зацікавитись і цими обставинами.

Розказана історія переростає в тему внутрішнього невирішеного конфлікту для батька бідної родини, що його дуже гостро відчуває Гі Тхек. Актор Сон Кан Хо, виконавець цієї ролі, потужно передав стан свого героя, за що його помітили фестивальні журі. Усвідомлення власного становища через порівняння з життям представників іншої верстви, споглядання умов їхнього і свого життя, випадково підслухана розмова про те, як сприймає його пан Пак, – усе це провокує Гі Тхека до неусвідомленого афективного вчинку, що в ньому, зрештою, виявилася уся палітра його почуттів і переживань, вчинку, якого насправді він не хотів здійснити.

Зрештою, розвиток подій веде до роздумів про саму природу поведінки і спосіб життя родини Кім. Імовірно, та зовнішня і внутрішня деградація цієї родини повністю спровокована зовнішніми обставинами, тим соціальним становищем, у якому приречено існує ця родина. Та цей діагноз, нібито абсолютно чіткий на початку фільму, з розгортанням оповіді все більше підлягає сумніву. Останній, вирішальний крок голови родини Гі Тхека підтверджує його внутрішню непевність, невдоволення і відчай через своє становище і становище своєї родини.

Неоднозначно звучить у цьому сенсі назва фільму. Паразитизм – спосіб міжвидових відносин, коли один організм (паразит) використовує інший (господаря) як джерело живлення та середовище існування, частково чи повністю покладає на нього регуляцію своїх відносин з довкіллям. І тут виникає закономірне питання, хто ж, зрештою, ці паразити, що їх автор виводить у назву фільму: бідняки, що змушені працювати на багатіїв і жити з результату своєї праці, чи то багатії, які часом перебувають у залежності від бідняків, які забезпечують їхнє безбідне існування. Можливо, це процес взаємного паразитування. Проблема подібного співіснування розширюється, адже за сучасних умов недостатньо бути висококваліфікованим спеціалістом з багаторічним досвідом. Важливу роль відіграють рекомендації, здатність пристосуватися, вибороти і відстояти своє місце в житті. Статок є синонімом пристосованості до сучасних вимог і умов праці, здатності до виживання і ствердження себе.

Отже, фільм «Паразити», як і належить переможцю Каннського кінофестивалю, ставить чимало запитань, спонукає до роздумів і водночас розкриває особливу, неповторну й маловідому для глядача культуру і життя далекої азійської країни та звертається до загальнолюдських проблем, актуальних в усі часи для людського суспільства. Зрештою, по перегляді з'являється впевненість, що цей фільм – про людську особистість, про гідність і честь людини, про її місце у світі. Конфлікт багатих і бідних є лише приводом, найкритичнішою точкою, вузловим показовим аспектом висвітлення цієї болючої і важливої для кожної людини теми.